

Wprowadzenie

Materiały do Biuletynu powstały dzięki ogólnopolskiej konferencji, która odbyła się w Katowicach 10 i 11 czerwca 2003 r. Organizatorem konferencji oprócz Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju Polskiej Akademii Nauk w Warszawie była Akademia Ekonomiczna w Katowicach, Górnośląska Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości w Chorzowie oraz Komisja Studiów nad Przyszłością Górnego Śląska Oddziału PAN Katowice. Wysiłek organizacyjny związany z przygotowaniem i zapewnieniem sprawnego przebiegu konferencji wzięły na siebie dwie Katedry, a mianowicie Katedra Badań Strategicznych i Regionalnych Akademii Ekonomicznej w Katowicach oraz Katedra Gospodarki Lokalnej i Regionalnej Górnośląskiej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości w Chorzowie.

Zeszyt 208 Biuletynu Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju Polskiej Akademii Nauk jest poświęcony problematyce rozwoju lokalnego i regionalnego w aspekcie teorii rozwoju terytorialnego zarządzania strategicznego, pomocy publicznej i gospodarki przestrzenią.

Problematyka rozwoju lokalnego i regionalnego stanowiła zawsze jeden z najbardziej istotnych nurtów badawczych ogólnego kierunku, który reprezentuje sobą gospodarka przestrzenna. W wymiarze międzynarodowym doświadczenia w tym zakresie prezentują rozważania dotyczące rozwoju terytorialnego (Aleksandra Jewtuchowicz, Irena Pietrzyk) oraz kapitału społecznego (Józef Łobocki). Kontekst ściśle polski wiążący się z zagadnieniami transformacji strukturalnej i jej skutkami społecznymi w wymiarze przestrzennym pokazują opracowania koncentrujące się na funkcjonowaniu województw samorządowych (Jan Olbrycht, Florian Kuźnik), na rozwoju i integracji aglomeracji miejskich (Ryszard Broszkiewicz, Stanisław Korenik, Krzysztof Szolek) oraz na najsłabszych ekonomicznie i dotkniętych zjawiskami ubóstwa regionach Polski Wschodniej (Grzegorz Baczewski).

Nowym nurtem badawczym w dziedzinie gospodarki przestrzennej jest podejście metodologiczne organizujące myślenie strate-

giczne. Planowanie strategiczne rozwoju regionalnego (Andrzej Pyskowski) i analiza strategiczna gminy (Krzysztof Krukowski) oraz strategie wojewódzkie (Cezary Brzeziński) i strategie organizacji publicznych (Barbara Kożuch) stanowią trzon ujęcia, które można określić mianem zarządzania strategicznego rozwojem lokalnym i regionalnym¹. Strategie i programy operacyjne rozwoju lokalnego i regionalnego stały się także w Polsce, szybko przyswajanym standardem w kontekście integracji europejskiej.

Kontekst integracji europejskiej znajduje coraz bardziej profesjonalne odbicie w polskich stosowanych studiach lokalnych i regionalnych. Jest to analiza skutków regionalnych przystąpienia Polski do Unii Europejskiej (Tadeusz Markowski, Danuta Stawasz), a także odnosi się to do unijnych programów pomocowych. (Stanisław Ciok, Krzysztof Krukowski, Marian Oliński) oraz do warunków udzielania pomocy publicznej wspierającej rozwój lokalny i regionalny (Iwo Augustyński).

Szczegółowe zagadnienia z dziedziny gospodarki przestrzennej reprezentują opracowania relacjonujące projekty ReUrban i Le:NOTRE (Ewa Heczko-Hyłowa), zarządzanie przestrzenią planistyczną (Tomasz Bajerowski, Ryszard Cymerman), a także specyficznie śląski nurt badawczy obejmujący problematykę rewitalizacji terenów poprzemysłowych (Nina Juzwa) i zarządzanie nieruchomościami z wykorzystaniem *Facility Management* (Elżbieta Niezabitowska).

Względnie nowe ujęcie na gruncie praktyki zarządzania rozwojem lokalnym i regionalnym stanowi problematyka zarządzania i finansowania projektów rozwojowych. Planowanie i realizacja projektów lokalnych (Adam Drobnik), efekty mnożnikowe wydatków komunalnych (Marcin Baron, Marcin Budziński) oraz rola banków komercyjnych w finansowaniu lokalnych i regionalnych projektów rozwoju stawiają w polskich warunkach niezwykle aktualne i ważne kwestie praktyczne (Joanna Furtak).

Przedstawiona w zarysie zawartość Zeszytu daje bogaty przegląd nurtów badawczych. Nie są to z pewnością nurty reprezentatywne dla całości polskich studiów w dziedzinie szeroko rozumianej gospodarki przestrzennej. Jest to swego rodzaju fotografia stanu mająca jednak ten walor, że ujawnia pozytywną cechę różnorodności problematyki i narzędzi, w ramach których obecny jest jednocześnie wątek teorii, jak i różne pola zastosowań praktycznych.

¹ Zob. szerzej na ten temat *Zarządzanie strategiczne rozwojem lokalnym i regionalnym*, A. Klasik, F. Kuźnik (red.), AE, Katowice, 2001.

Warto być może pomyśleć o tym, aby w ramach Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN zainicjować prace diagnostyczne skupiające dorobek ostatnich prawie 15 lat procesów transformacji gospodarek regionalnych i lokalnych. Nagromadzone różnego typu studia w skali lokalnej i regionalnej, zrealizowane projekty i programy badawcze finansowane z różnych źródeł, bardzo często w kooperacji z partnerami międzynarodowymi oraz realne procesy przekształceń strukturalnych realizowane w różnych skalach przestrzennych, domagają się zbiorowej i pogłębionej retrospekcji. Jej myślą przewodnią powinna stać się próba zarysowania nowych perspektyw w badaniach przestrzennych i wyprzedzające przygotowanie polskiej przestrzeni do integracji z globalizującą się szybko przestrzenią europejską.

Andrzej Klasik

Wprowadzenie

Materiały do Biuletynu powstały dzięki ogólnopolskiej konferencji, która odbyła się w Katowicach 10 i 11 czerwca 2003 r. Organizatorem konferencji oprócz Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju Polskiej Akademii Nauk w Warszawie była Akademia Ekonomiczna w Katowicach, Górnośląska Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości w Chorzowie oraz Komisja Studiów nad Przyszłością Górnego Śląska Oddziału PAN Katowice. Wysiłek organizacyjny związany z przygotowaniem i zapewnieniem sprawnego przebiegu konferencji wzięły na siebie dwie Katedry, a mianowicie Katedra Badań Strategicznych i Regionalnych Akademii Ekonomicznej w Katowicach oraz Katedra Gospodarki Lokalnej i Regionalnej Górnośląskiej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości w Chorzowie.

Zeszyt 208 Biuletynu Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju Polskiej Akademii Nauk jest poświęcony problematyce rozwoju lokalnego i regionalnego w aspekcie teorii rozwoju terytorialnego zarządzania strategicznego, pomocy publicznej i gospodarki przestrzenią.

Problematyka rozwoju lokalnego i regionalnego stanowiła zawsze jeden z najbardziej istotnych nurtów badawczych ogólnego kierunku, który reprezentuje sobą gospodarka przestrzenna. W wymiarze międzynarodowym doświadczenia w tym zakresie prezentują rozważania dotyczące rozwoju terytorialnego (Aleksandra Jewtuchowicz, Irena Pietrzyk) oraz kapitału społecznego (Józef Łobocki). Kontekst ściśle polski wiążący się z zagadnieniami transformacji strukturalnej i jej skutkami społecznymi w wymiarze przestrzennym pokazują opracowania koncentrujące się na funkcjonowaniu województw samorządowych (Jan Olbrycht, Florian Kuźnik), na rozwoju i integracji aglomeracji miejskich (Ryszard Broszkiewicz, Stanisław Korenik, Krzysztof Szolek) oraz na najsłabszych ekonomicznie i dotkniętych zjawiskami ubóstwa regionach Polski Wschodniej (Grzegorz Baczewski).

Nowym nurtem badawczym w dziedzinie gospodarki przestrzennej jest podejście metodologiczne organizujące myślenie strate-

giczne. Planowanie strategiczne rozwoju regionalnego (Andrzej Pyskowski) i analiza strategiczna gminy (Krzysztof Krukowski) oraz strategie wojewódzkie (Cezary Brzeziński) i strategie organizacji publicznych (Barbara Kożuch) stanowią trzon ujęcia, które można określić mianem zarządzania strategicznego rozwojem lokalnym i regionalnym¹. Strategie i programy operacyjne rozwoju lokalnego i regionalnego stały się także w Polsce, szybko przyswajanym standardem w kontekście integracji europejskiej.

Kontekst integracji europejskiej znajduje coraz bardziej profesjonalne odbicie w polskich stosowanych studiach lokalnych i regionalnych. Jest to analiza skutków regionalnych przystąpienia Polski do Unii Europejskiej (Tadeusz Markowski, Danuta Stawasz), a także odnosi się to do unijnych programów pomocowych. (Stanisław Ciok, Krzysztof Krukowski, Marian Oliński) oraz do warunków udzielania pomocy publicznej wspierającej rozwój lokalny i regionalny (Iwo Augustyński).

Szczegółowe zagadnienia z dziedziny gospodarki przestrzennej reprezentują opracowania relacjonujące projekty ReUrban i Le:NOTRE (Ewa Heczko-Hyłowa), zarządzanie przestrzenią planistyczną (Tomasz Bajerowski, Ryszard Cymerman), a także specyficznie śląski nurt badawczy obejmujący problematykę rewitalizacji terenów poprzemysłowych (Nina Juzwa) i zarządzanie nieruchomościami z wykorzystaniem *Facility Management* (Elżbieta Niezabitowska).

Względnie nowe ujęcie na gruncie praktyki zarządzania rozwojem lokalnym i regionalnym stanowi problematyka zarządzania i finansowania projektów rozwojowych. Planowanie i realizacja projektów lokalnych (Adam Drobnik), efekty mnożnikowe wydatków komunalnych (Marcin Baron, Marcin Budziński) oraz rola banków komercyjnych w finansowaniu lokalnych i regionalnych projektów rozwoju stawiają w polskich warunkach niezwykle aktualne i ważne kwestie praktyczne (Joanna Furtak).

Przedstawiona w zarysie zawartość Zeszytu daje bogaty przegląd nurtów badawczych. Nie są to z pewnością nurty reprezentatywne dla całości polskich studiów w dziedzinie szeroko rozumianej gospodarki przestrzennej. Jest to swego rodzaju fotografia stanu mająca jednak ten walor, że ujawnia pozytywną cechę różnorodności problematyki i narzędzi, w ramach których obecny jest jednocześnie wątek teorii, jak i różne pola zastosowań praktycznych.

¹ Zob. szerzej na ten temat *Zarządzanie strategiczne rozwojem lokalnym i regionalnym*, A. Klasik, F. Kuźnik (red.), AE, Katowice, 2001.

Warto być może pomyśleć o tym, aby w ramach Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN zainicjować prace diagnostyczne skupiające dorobek ostatnich prawie 15 lat procesów transformacji gospodarek regionalnych i lokalnych. Nagromadzone różnego typu studia w skali lokalnej i regionalnej, zrealizowane projekty i programy badawcze finansowane z różnych źródeł, bardzo często w kooperacji z partnerami międzynarodowymi oraz realne procesy przekształceń strukturalnych realizowane w różnych skalach przestrzennych, domagają się zbiorowej i pogłębionej retrospekcji. Jej myślą przewodnią powinna stać się próba zarysowania nowych perspektyw w badaniach przestrzennych i wyprzedzające przygotowanie polskiej przestrzeni do integracji z globalizującą się szybko przestrzenią europejską.

Andrzej Klasik